

Predicadors de la separació

N'estic fins els collons". Ho va dir Loquillo, però ho devia dir molta gent a la vegada, des de casa seva. Jesús Gil i Gil s'havia passat mig programa renegant dels nacionalismes i insultant comunistes i sindicalistes, entre els aplaudiments del públic present al plató. En un vídeo pre-gravat, un personatge de l'Espanya profunda havia afirmat que els parlants de l'euskera o el català "borden" i "miulen". Instigada pels comentaris presumptament enginyosos del presentador de l'espai, Antxon Urrusolo, l'orgia de tele-escombraries anomenada *Nadie es perfecto*, del primer canal de TVE, la pública, avançava cavalcant desbocadament a través de la nit de dijous. Fins que Josep Maria Sanz, Loquillo, ho va dir.

El rocker barceloní, avalador habitual del partit socialista, declarat partidari del bilingüisme i molt reticent amb el nacionalisme català, no estava fart només per aquest programa. En algunes de les seves últimes entrevistes ja havia anat advertint que anava creant-se un clima irrespirable, que a Espanya l'animadversió contra allò que ve de Catalunya ha crescut exponencialment, que cada cop nota més rebuig en les seves gires. El testimoni de Loquillo —"n'estic fins els collons"— és més que simptomàtic. El cansament i els sentiments d'indignació i irritació pels atacs furibunds dels últims dos anys supera de llarg els cercles nacionalistes i s'estén a una majoria de la població del Principat independentment de la seva opció política. La campanya de la dreta espanyola, també d'alguna esquerra, i dels mitjans de comunicació de Madrid i províncies no és anticatalanista, sinó anticatalana.

L'existència de la campanya és una evidència, i els seus protagonistes són públics i coneguts. Instal·lats en tribunes privilegiades de grans mitjans de comunicació espanyols, investits amb l'aurèola dels creadors d'opinió, envalentits per la seva influència creixent i absolutament impunes, els predicadors de la separació han bastit un discurs simple, ètnic, estomacal i falsejat sobre la realitat catalana i han contribuït a fer encara més conflictives les ja per elles mateixes difícils relacions entre Catalunya i la resta de l'estat. Personatges com Federico Jiménez Losantos,

**Obsessionada
pels
separatistes,
l'Espanya
separadora fa
forat.
Tertulians,
telepredicadors
i columnistes
de divers
pelatge semblen
decidits a
independitzar
Catalunya
d'Espanya. O a
l'inrevès?**

**Luis María Ansón. Director d'Abc,
un dels mitjans més bel·ligerants.**

Amando de Miguel, Raúl Heras, Manuel Martín Ferrand, Jaime Campmany, Pablo Sebastián, Luis María Ansón, Luis Herrero, Raúl del Pozo... han monopolitzat pràcticament el discurs espanyol sobre Catalunya, silenciament per clamorosa superioritat —no intel·lectual, però sí mediàtica— veus tradicionalment comprensives com les de José Luis Aranguren (per l'esquerra) o Miguel Herrero de Minón (per la dreta), que amb prou feines s'han pogut deixar sentir enmig del "soroll" anticatalà.

'Tirarlos por la borda'. S'ha convertit en un lloc comú afirmar que la campanya és conseqüència directa del suport de Convergència i Unió al Govern socialista a partir del 6 de juny del 93. Això significaria que els atacs a Catalunya, la normalització lingüística o el nacionalisme català tindrien molt de conjuntural. Catalunya seria un instrument més en l'estratègia d'encaçament contra el govern de Felipe González. Certament, sovint durant aquests dos anys la legió de periodistes i mitjans de comunicació entestats a fer caure Felipe González com sigui han posat la informació al servei d'aquest objectiu polític últim. "S'han establert com a premissa que el PSOE ha d'abandonar el poder, i orienten la seva tasca informativa cap a aquesta finalitat. Si troben un tema informatiu que els funciona per erosionar el govern, hi insisteixen molt. En canvi si un tema igualment noticiós no els serveix, l'abandonen de seguida o ni l'arriben a tocar. El tema de Catalunya és un dels que han funcionat: els ha anat molt bé per estendre la convicció entre la gent que el Govern socialista és presoner dels nacionalistes." Qui fa l'anàlisi és un veterà periodista madrileny, Félix Santos, que acaba de publicar a l'editorial Temas de Hoy un àcid retrat dels

F. Jiménez Losantos.
COPE i 'Abc'.

Antonio Herrero.
COPE.

Luis Herrero.
COPE.

Julián Lago.
COPE i Telo 5.

?

Instal·lats en tribunes de grans mitjans de comunicació espanyols, investits amb l'aurèola dels creadors d'opinió, envalentits per la seva influència creixent i absolutament impunes, els predicadors de la separació han bastit un discurs simple, ètnic, estomacal i fal-sejat sobre la realitat catalana i han contribuït a fer més conflictives les relacions entre Catalunya i la resta de l'estat.

clans periodístics de la capital d'Espanya: *Periodistas. Polanquistas, sindicato del crimen, tertulianos y demás tribus.*

Conjuntural, doncs? "No, ni de lluny", afirma convençuda Pilar Rahola. La diputada independentista, que ha viscut els dos últims anys immersa en l'ambient polític i periodístic i madrileny, elaborava un llibre sobre el tractament de Catalunya per part de la premsa espanyola quan Àngel Colom la va convèncer de fer el salt a la política. Rahola va haver d'aparcar el llibre, però ja n'havia tret algunes conclusions: "Tot això no comença el 6 de juny del 93 sinó molt abans, el 89, coincidint amb la declaració del Parlament sobre l'autodeterminació. Quan vaig deixar de treballar-hi, ja havia recollit més de 2.000 articles que criticaven o insultaven Catalunya publicats entre final del 89 i final del 92".

Hi ha un article de la periodista Carmen Rico Godoy publicat a *Cambio 16* el mes de gener de 1990, en plena polèmica sobre l'autodeterminació, que pot ser considerat com el tret de sortida, si més no estilístic, d'una agressió mediàtica que encara dura. Es titula "Tirarlos por la borda". Rico-Godoy diu que si es reforma la Constitució per incloure el dret d'autodeterminació, totes les regions d'Espanya haurien de demanar d'independentzar-se de Catalunya i el País Basc: "*Lo único que perderíamos serían problemas. Al fin y al cabo es el resto de España el que está constantemente sometido a los caprichos imperiales y veleidosos de catalanes y vascos abertzales. Dado que ambas nacionalidades son tan superiores a nosotros en todos los aspectos, sería maravilloso autodeterminarnos y perderlos de vista con un simple voto.*" Després de dir que si els catalans fossin independents continuarien demanant diners a l'estat espanyol, la Comunitat Europea, el Fons Monetari Internacional, el Banc Mundial "y su tía Nuria", l'article conclou: "... reivindicamos el derecho de los españoles a la autodeterminación, con el fin de perderlos de vista definitivamente y pronto (...) Reclamamos el derecho de autodeterminación de los españoles para tirarlos por la borda." (L'article, per cert, és un dels textos recollits en l'antologia d'atacs contra Catalunya des de 1714, elaborada per Josep Maria Ainaud de Lasarte. El recull serà publicat imminentment per Edicions La Campana i porta per títol *El llibre negre de Catalunya. De Felip V a l'Abc.*)

Félix Santos tampoc no creu que aquest sigui un fenomen estrictament conjuntural: "Hi ha una part d'aquests periodistes que han unit el seu interès anti-PSOE a unes conviccions profundes molt conservadores i rànies sobre el fet nacional. Són els de sempre, els que confonen espanyolitat amb uniformitat, tal com feia el franquisme. Serien els que es

mouen en l'òrbita del diari conservador *Abc*."

'Polanquistas' i 'sindicato del crimen'.

La divisió en clans que viu el món periodístic madrileny afecta també el tractament mediàtic de la qüestió catalana. Els mitjans de comunicació de la capital espanyola estan dividits en dos bàndols oposats que entaulen una guerra oberta, empresarial i política. D'una banda hi ha les empreses del grup PRISA, propietat de Jesús de Polanco, especialment el diari *El País* i la Cadena SER. Són els *polanquistas* (Juan Luis Cebrián, Javier Pradera, Joaquín Estefanía, Iñaki Gabilondo, Jesús Ceberio, Patxo Unzueta...). De l'altra, un conglomerat de mitjans i periodistes molt diversos, units per la seva oposició frontal a Polanco i el Govern socialista: són bàsicament *El Mundo*, *Abc*, *Diario 16* i la Cadena COPE. Destacats periodistes d'aquest segon grup han constituït l'anomenada Asociación de Escritores y Periodistas Independientes (AEPI). Són Luis María Ansón (director d'*Abc*), José Luis Balbín, Antonio Burgos, Camilo José Cela, Antonio Gala, José María García, Antonio García-Trevijano, José Luis Gutiérrez (director de *Diario 16*), Antonio Herrero, Luis Herrero, Federico Jiménez Losantos, Julián Lago, Manuel Martín Ferrand, José Luis Martín Prieto, Luis del Olmo, Raúl del Pozo, Pedro J. Ramírez (director d'*El Mundo*), Pablo Sebastián i Francisco Umbral. L'AEPI ha rebut un apel·latiu no gaire afectuós per part dels seus enemics *polanquistas*: el *sindicato del crimen*.

La línia divisòria entre aquests dos grups marca també l'existència de dos discursos diferents sobre Catalunya i el nacionalisme català. Els *polanquistas*, pràcticament sense excepció, lloen la política de col·laboració de CiU amb el Govern socialista, avalen la immersió lingüística i s'han convertit, pa-

Pedro J. Ramírez.
'El Mundo'.

José Oneto.
'Tiempo'.

Alfonso Ussía.
'Abc' i Tele 5.

Manuel Martín Ferrand.
COPE.

?

L'acció mediàtica ha tingut i té efectes devastadors. Un dels fenòmens més evidents els últims temps ha estat l'extensió de les reaccions anticatalanes més enllà de l'àmbit estricte de Madrid: Extremadura i Andalusia, per la qüestió del 15% de l'IRPF, Burgos amb motiu de la reconstrucció del Liceu, i ara Salamanca a causa dels arxius de la Generalitat republicana...

radicalment donada la seva trajectòria passada, en els principals defensors de l'Espanya plurinacional i plurilingüística. Per la seva banda, la gran majoria dels integrants del *sindicato del crimen* són a la vegada els principals protagonistes de la campanya anticatalana. De la llista anteriorment citada, només José Luis Martín Prieto i Luis del Olmo han escapat del discurs cavernícol liderat per Jiménez Losantos, Amando de Miguel i altres.

Pilar Rahola assaja una altra divisió en tres grans famílies, més allunyada de les conjuntures polítiques actuals. "Hi ha un primer grup que podríem anomenar els tolerants. Són gent com Aranguren, Martín Prieto o Herrero de Miñón. Després trobem la intel·lectualitat moderna, persones que tenen un discurs intel·ligent, actual i igualment molt nacionalista espanyol. Aquí hi podríem encabir Javier Marías, Juan Luis Cebrián o Javier Pradera. I finalment hi ha els cavernaris: Lorenzo Contreras, Losantos, De Miguel..."

Els diferents tarannàs es reflecteixen també en les tertúlies radiofòniques. Al matí, Gabilondo ofereix a la SER una tertúlia amb presència catalana diària. Joan Barril, cap d'opinió de *La Vanguardia*, hi participa cada dia. Dimecres s'hi suma el seu director, Joan Tàpia, i dijous l'escriptor Josep Ramoneda. A la mateixa hora, Antonio Herrero convoca a la COPE la plana major de l'anticatalanisme madrileny: Jiménez Losantos, Amando de Miguel, Ramón Tamames, Julián Lago, Pedro J. Ramírez, Martín Ferrand, Pablo Sebastián, Jaime Campmany... A la tertúlia de la nit de la COPE, *La Linterna*, que dirigeix Luis Herrero, repeteixen gairebé tots. Per la seva banda, Onda Cero Radio guarda l'equilibri. Luis del Olmo, a *Protagonistas*, convida Pilar Rahola, Magda Oranich i Ignasi Riera, però allà es troben amb Pedro J., Raúl del Pozo, Pilar Cernuda o José Oneto.

Sigui com sigui, l'acció mediàtica ha tingut i té efectes devastadors. Un dels fenòmens més evidents els últims temps ha estat l'extensió de les reaccions anticatalanes més enllà de l'àmbit estricte de Madrid: Extremadura i Andalusia, per la qüestió del 15% de l'IRPF, Burgos amb motiu de la reconstrucció del Liceu, i ara Salamanca a causa dels arxius de la Generalitat republicana... El segon efecte de l'acció dels mitjans de comunicació ha estat que la dialèctica Catalunya-Espanya, que des dels anys de la transició havia estat protagonitzada principalment pels respectius centres de decisió política (Barcelona-Madrid), s'ha desplaçat cap a un terreny més civil. La manifestació de Salamanca n'és el millor i més recent exemple. El terreny i les regles del joc semblen haver canviat. L'Espanya separadora ha entrat en acció. Vol "tirarlos por la borda".

Eduard Voltas